

Kaj je in česa ni v slovenski šoli

Č casnik.si/index.php/2016/11/16/kaj-je-in-cesa-ni-v-slovenski-soli/

Jože Mlakar



Foto: Flickr.

Na nekem mednarodnem seminarju je eden od predavateljev izrekel zanimivo misel. Namreč, da je šola še bolj konservativna kot Cerkev. Izraz konservativen ima vsaj dva pomena: zastarel in ohranjujoč stare vrednote (SSKJ in Etimološki slovar). Sami bi dodali še tretjo povednost: ohranitev svojih pozicij, moči, koristi in privilegijev. Vse troje lahko prepoznamo tako v cerkvi kot v šoli. Spodnje besedilo obravnava v tem smislu slovensko šolo.

Slovenska šola je glede na vsebino in metodo poučevanja in učenja zastarela. V njej vlada skrajni pragmatizem. V ospredju so dosežki in uspehi, ki se merijo predvsem s količino pridobljenega znanja in kompetenc. Iz sveta tehnike in meroslovja smo v pedagogiko prenesli standarde; standarde znanja, standarde nadarjenosti itd. Šole nimajo jasnih in prepoznavnih pedagoških konceptov. Slovenska šola je nemogoča ideološka mešanica pozitivizma, socialističnega etatizma, anarhizma ter liberalnega laissez-faire. Prav zaradi slednjega je domača, družinska vzgoja povsem razpadla, v šoli pa se vzgojna kriza samo še pogloblja. Odnosi med učenci, učitelji in starši se urejajo s pravnimi postopki in ne pedagoškimi.

Učitelji smo v javnosti premalo cenjeni in spoštovani, od oblasti pa slabo plačani in preveč nadzorovani. Ne zavedamo se velike moči, ki jo imamo v svojih besedah in ravnanjih. Z njimi lahko oblikujemo mlade ljudi po svoji meri v pokončne in neodvisne osebnosti. Ali znamo in zmoremo to moč uporabiti v prid otrokom pa tudi v prid lastnemu zadovoljstvu? Vsekakor, če učenci v nas prepoznajo močne osebnosti, s katerimi se lahko poistovetijo in jih posnemajo. Otroke pridobimo z naklonjenostjo, prijaznostjo in razumevanjem, hkrati pa z odločnostjo in doslednostjo. Žal si učitelji te moči ne upamo uporabiti, in jo prepuščamo birokratom, ki dobro vedo, kako nevarna je moč učiteljev za njihove položaje. Da bi ohranili nadzor nad šolo, njenimi učitelji in učenci, da bi nam »pristrigili perutik«, so nas zapletli v nepregledno mrežo zakonov in predpisov ter določili standarde znanja, ki jih učenci smejo doseči, a ne preseči.

Učitelj najbolje uči, ko ima proste roke pri izbiri snovi in načinu poučevanja. Kako naj državni birokrati, tudi če imajo akademske nazive, a nikoli niso učili, vedo, kako in kaj naj se uči ter vzgaja? Največja ovira svobodni ustvarjalnosti učiteljev je splošna matura. Mora in sme se učiti samo, kar je zapisano v maturitetnih katalogih, kajti samo to se bo merilo in ocenjevalo pri maturitetnih izpitih. Že od prvega letnika gimnazije nas preganja misel na maturo. Bojimo se sprostiti svojo ustvarjalno domišljijo, saj se nam lahko zgodi, da bi dijaki na maturi zbrali premalo točk, če se ne bi držali maturitetnih katalogov. Potem bi upadel ugled šole, zmanjšal bi se vpis in učitelji bi lahko ostali brez služb. Zato učitelji otrok ne učimo za življenje in njihovo prihodnost, temveč za maturo. To je tako, kot bi država ljudem predpisala enotno dieto in ne bi smeli jesti tistega, kar si lahko sami

skuhamo.

Ljudje na oblasti dobro vedo, da bi se v svobodni in odprti šoli sprostile ustvarjalne moči učiteljev in učencev. Odlično poučeni in izobraženi mladi ljudje bi hitro zasedli pomembne in vplivne položaje v družbo in jo začeli spreminjati. Porušila bi se dosedanja razmerja moči, vplivov in odločanja. Žal v naši politiki ni nobene želje po spremembah in napredku; cilj vzgoje in izobraževanja, ki je je gostobesedno zapisan v mnogih dokumentih, je vzgoja mediokritet. Težko je na kratko opisati izobrazbeni profil mladega človeka, ko zapusti takšno šolo; vseeno ali na poklicni ali akademski ravni. Tisto, kar ga ob zaključku šolanja najbolj zaznamuje, je nevednost. S tem so mnogi obsojeni na neuspešen začetek življenjske kariere. Tisti trenutek, ko bi morali skozi široko odprta vrata stopiti v življenje, jih čaka razočaranje. Nekateri hitro spoznajo, da so prevarani in se izselijo iz domovine.

Starši so zmedeni in prestrašeni. V želji, da bi zavarovali svoje otroke, vdirajo v šolski prostor in se vtikajo v vsakdanje delo učiteljev, motijo šolski red in pedagoški mir. Otroci – šolarji pa nekako lebdiijo v tem svetu, ki ga ne razumejo in tudi ne vedo, zakaj v šoli pravzaprav gre. Žal tega ne ve niti oblast, ki postavlja šolske zakone, pravila in koncepte, v mnogih primerih pa tega ne vedo niti starši in učitelji. Jan Amos Komensky je videl smisel šolanja v zveličanju duše in večnem življenju: »Saj navsezadnje nismo na zemlji zato, da bi tu ostali, marveč da bi izpolnili, za kar smo bili sem poslani, potem pa odšli tja, kjer nam je pripravljeno večno bivališče«.

Danes le redki učitelji in starši, še manj pa ljudje, ki krojijo šolsko politiko, vidijo zveličanje duše in življenje v onostranstvu kot pedagoški cilj. A obljuba zveličanja ni nič drugega kot obljuba sreče. Ničesar si človek bolj ne želi, ne zase, ne za svoje otroke, kot življenjske sreče. To je najvišji smoter zaradi katerega je vredno živeti. Vendar bomo v dokumentih zaman iskali srečo kot pedagoški cilj. O sreči govori z velikim zadržkom tudi Cerkev in to možnost pripisuje onostranstvu, zemeljsko življenje pa je prej solzna dolina kot raj na zemlji. To je res. Človeško življenje je polno krivic, zla in nesreč. A sreča ostaja v našem upanju, je ideal, ki ga skušamo doseči. Ena od pomanjkljivosti današnje šole je, da zaradi grobega realizma zapostavlja ideale. Sreča je v očeh mnogih ljudi bolj iluzija kot ideal. Razumejo jo kot zadetek na loteriji ali kot uspešno poklicno in življenjsko kariero. V resnici je sreča notranji mir, ubranost človeka z drugimi ljudmi, z naravo in vesoljem. Jezus pozdravlja svoje učence z »Mir vam bodi!« Zagotovilo sreče je visoko postavljeno tudi v četrti božji zapovedi: »... da boš dolgo živel in ti bo dobro na zemlji«. Vedeti moramo, in to morajo vedeti tudi otroci, da sreča ne pride sama po sebi, temveč je treba zanjo delati, pa ne le v času šolanja, temveč vse življenje.

[Doniraj!](#)

© Avtorske pravice 2016 — [Časnik](#). Vse pravice pridržane.

[Prijava za urednike](#)